

ÄÄRETTÖMYYS.

Voimmeko me tuntea rajattomuutta?

Emme. Rajallisen on mahdoton tuntea rajatonta.

Mutta rajotettuina kuvitteluissamme voimme sentään tunkeutua koko kaunas äärettömyyteen.

Tehkäämme yksi pieni retki, katsellaksemme maailmaa hiukan laajemmalti.

Ottakaamme valon siivet, sillä se matka, jonka kulemme, halveksii sellaisia kulkunuvoja kuin ilmapallo.

Valo kulkee noin 300,000 kilometriä sekunnissa.

Ja sittenkin tarvitsee meidän varata retkellemme kaikkein enin aikaa. Mutta sitähän onkin — paratkoon — ijankaikkisuus takanamme ja edessämme. Se ei meiltä lopu. Mutta ottakaamme sitä nyt silti hyvältä varalta.

Pieni, paljaalle silmälle melkein näkymätön vesipisara, on kokoonpantu miljoonista eri ainehiukkasista, molekyleistä. Kuinka monta hiekkajyväästä ja vesipisaraa arvelette maanpallolla olevan? — Koko monta!

Tehkäämme siis pieni kertolasku ja muuttakaamme koko maanpallo molekyleiksi. Saammehan siitä kauniin tuloksen.

Ottakaamme retkeämme varten niin monta vuotta kuinka monta ainehiukkasta löysimme maanpallossa olevan.

Kaunis ajanjakso — vai?

Mutta lähtekäämme matkallemme. Katselkaamme vielä keran omaisiamme ja toverejamme.

Kauniina aamuna, kun auringon ensimmäiset säteet taivaanrannan takaa pilkistävät, nouskaamme vuoren kukkulalle.

Mutta ensin juokaamme pullostamme erästä ainetta, joka tekee meidät keveiksi ja kuolemattomiksi, joka saattaa painolain tehottomaksi meihin nähden.

Olemme matkalla.

Sekunnissa vilahdimme havaitsemattamme 300,000 kilometriä avaruuteen.

Mutta missä maanpallomme on ? !

Tuollahan se on, allamme vai päällämmekö, sitä ei voi päätää. Pyöroä se näkyy olevan. Mutta kirjava. Mitä ne nuo kirkkaat juovat siinä ovat ?

Ne ovat valtameriä.

Etteivätkö joet ja järvet enää näkyisi !

Katsokaamme uudelleen. Olemme lentäneet kaemmas, Rakkaasta pallostamme ei eroita enää maata merestä eikä merta maasta. Sumeana se hohtaa. Ja pimeänä ! Tuskin enään saavin pohjan kokoisena.

Mutta mikäs kappale se on, joka nyt silmiimme sattuu ?

Se on Kuu.

Kuuko se on ? Tuo herttaisesti hymyilevä Kuu. Mutta eipä se olekaan läheltä katsoen niin kaunis kuin kaukaa, pistää kohta silmäämme. Ei ole kaunis -- samoin kuin näyttelijättäret eivät ole kauniita, jos heitä vierestä katsoo.

Mutta miksi nyt tuntuu niin kuumalta, melkeinpä liian kuumalta ? Varmaan olemme kulkeneet liian lähelle aurinkoa.

Ja niin olemmekin. Suunnattomana sädemerenä ympäröi meitä auringonvalo.

Mutta -- ettei meille kävisi kuten kärpäselle, joka tulee lentää -- poikkeemne syrjenmälle tuosta vaarallisen viekottelevasta valon ja lämmön lähteestä.

Katsokaamme kelloa, sillä se on aika, joka meillä maksaa. Olemme kulkeneet tunnin ja viisitoista minuuttia.

Vilkaskaamme jäähyväisiksi maapalloamme, sillä kohta emme sitä enää näe -- hyvään aikaan.

Pienenä pilkkuna se hohtaa, vähäpätöisenä pisteenä tuhansien miljoonien muiden taivaankappalten joukossa.

Ja kuinka mahtavia ja ylpeitä nuo maan asukkaat sentään ovat ! Oikein naurattaa ja säälittää. Ile kyntävät ja kylvävät

ja riihiinsä kokoavat. He sotivat ja surmaavat. He ovat orjia ja hallitsijoita.

Narrit! Käsittäisivät äärettömyyden!

Mutta, unohdamme, että maan asukkaat eivät näe nenäänsä piteneemmälle, meihin, avaruuden kiittäviin olioihin verraten. Annamme siis heille anteeksi. Ja mitäpä me heistä välittäisimmekään — olkoot pienine palloineen ja viisastukoot!

Mutta nopea kulku on meitä väsyttänyt ja silmämme ovat puuttuneet katselemaan alituisia untuuksia rajattomuuden meressä. Valitkaamme siis sellainen reitti avaruuden vesillä, ettemme ajaannu millekään tähtikarille ja unnistakaamme silmämme ja nukahbakaamme hetkimen.

Kevyää eeteri meidät kietoo vaippaansa ja me nukumme. Unemme liikkuu vanhoilla tutuilla poluilla maapallolla. Emme pysty eroittamaan nykyisyyttä entisyydestä, emmekä entisyyttä nykyisyydestä. Vaan kaikki näyttää sulavan yhdeksi epäselväksi unelmaksi. Muistamme kertoneemme maan asukkaille äärettömyyshavainnoistamme. Ja meille naurettiin ja meitä pidettiin haaveilijoina. Mutta me emme pahastuneet. Meitä ei liikuta ilo eikä suru, ei tuhmuus eikä viisaus. Me olemme vaan, siinä kaikki.

Hieromme silmiämme. Missä olemme? Se on ensimmäinen ajatuksenme. Muistomme palautuu. Me olemme kaukana, sangen kaukana. Mutta kuinka kaukana?

Kello on meidän aika- ja matkamittarimme. On kulunut kaksitoista tuntia siitä kun lähdimme maasta.

Kaksitoista tuntia — ja maasta ja sen tähdistä ei näy jälkiäkään. Olemme aikaa sivuuttaneet ne.

Kaksitoista tuntia saamme vähentää siitä ikuisuuden pituisesta ajasta, joka meillä on matkaamme varten. Ja kuitenkin pelottaa että aika loppuu kesken, ettemme ehdi avaruutta tarpeeksi silnuilla.

Siis älkäämme kuluttako turhaan kallista aikaamme. Tehkäämme jonkinlainen avaruuden kartta. Tutkikaamme vaikkapa taivaankappalten liikuntaa.

Kun emme olleet mitään tähtientutkijoita maapallolla ollessamme, ovat kaikki taivaankappaleet meille tuntemattomia, ei yksin laatunsa mutta nimiensäkin puolesta.

Tapaamme siellä erään sangen kauniisti loistavan tähden, joka omituisella, sinivihreällä valollaan huumaa meidät.

Otamme selon mitä rataa tähti kiertää ja lähemme sen kanssa kilpailemaan burjassa lennossa.

Ehdimme edelle. Mutta ajoissa kuin yhdessä kulimme, ehdimme havaitsemaan että tähti kiersi jonkun meille tuntemattoman auringon ympäri.

Liitelemme edelleen miljoonia ja miljoonia peninkulmia tunnissa.

Rajattomuuden meressä tapaamme myös monta surullista näytelmää. Ei sielläkään sopusointu näy vallitsevan, vaan hallitseminen ja vallitseminen voimakkaamman oikeudella. Itsekäisyys on se laki, joka elämää ijankaikkisuudessakin näyttää ylläpitävän.

Omituista näytelmää olimme pakoitetut katsomaan erään kerran — toki hyvän matkan päästä.

Ennen muinoin maapallolla ollessamme pikku poikina, tuumailimme että pilvet käyvät sotaa keskenään. Nyt tulimme huomaamaan että sotaa tosiaan tapahtui avaruudessa, toki suurempien ainekasojen kesken kuin pilvet ovat.

Kun susi ahdistaa peuraa, asettuu se keskelle piiriä, jota peura kiertää. Susi kääntyy vaan piirin sisällä. Vaan peura pienentää alinomaa kiertomatkaansa kunnes väsyneenä antautuu suoraan suden kitaan.

Se oli samantyylinen suden tempu, jonka me avaruudessa näimme. Pienempi kappale kiersi hirveällä vauhdilla suuremman ympäri, joka kierroksella suuremman kappaleen vetovoimasta piiriä pienentäen.

Silmänräpäys — ja maailmahuoppu tapahtuu. Hirveällä vauhdilla pienempi kappale pompahtaa suurempaan ja tuli ja lieska säkenöi ja valaisee avaruutta äärettömän alan.

Maan asukkaat, jos he näkisivät tapahtuman, rukouksiin vaipuisivat, lepyttääkseen ankaraa herraa, joka avaruudessa melastelee.

Ja kuitenkin me emme missään tavanneet persoonallista jumalaa. Kuljemme miljoonan tuntia, miljoonan vuotta, miljoonan miljoonan vuotta, ja aina sama jumalattomuus, jumalien puute, avaruuksien meressä. Kun vanhan legendan mukaan Kristus

Öljymäeltä "astui ylös taivaaseen", hän ei mitenkään vielä ole saapunut perille, koska, kuten olimme havainneet, taivasta ei ainakaan ollut meidän ja maapallon välillä. Päättämme kertomuksen hurskaaksi tarinaksi ja matkaamme edelleen.

Emme laske enää kulettua matkaa vuosimitalla. Merkitsemme muistoomme vain biljoona — biljoona vuosia.

Onko rajattomuudessa rajaa? Rajattomuus loppuu siellä, johon järki väsy.

Miljoona-miljoonain vuosien kuluessa on riittävästi aikaa tehdä teorioita maailman jumaluudesta.

Jos on olemassa erityinen jumala, on hän rajotettu ja siis ei ole täydellinen. Rajattomuudesta ottamamme jonkun osan — olkoonpa se sitten vaikka itse jumala — sen täytyy olla rajoitetun.

Kuvitelkaa vanhaa jumalaparkaa asustamassa omaisineen jollakin "syrjäisellä" taivaankappaleella. Kun hän katseellaan aikoo seurata jotakin maan päällä tapahtuvaa asiaa, täytyy hänen odottaa tuhannen tuhatta vuotta ennen kuin valo hänen vanhaan silmäänsä ehtii kulkemaan. Ja sittenkin sanotaan hänen laskevan jokaisen ihmisen hiuskarvat!

Samoin emme äärettömyydessä tapaa helvettiä. Sitä voimme pitää sekä taivaana että helvetinä, että avaruus on ääretön, rajaton. Viisaille on se tieto tyynnyttävä taivas; tuhmiille on se kauhea, ijankaikkinen, loppumaton helvetti.

Mutta palatkaamme kertomukseen matkastamme.

Olemme kulkeneet niin kauan, että puolet siitä ijankaikkisuuden pituudesta ajasta, joka meillä matkaamme varten on, on kulunut.

Kuinka kaukana olemme?

Olemme biljoonien-biljoonien-biljoonien peninkulmien päässä eräästä avaruuden pisteestä, jota kutsutaan Maapalloksi.

Mutta todellisuudessa olemme vielä matkamme alussa, emme ole edenneet tuumaakaan. Olemme yhä keskipisteessä.

Maailman keskipiste! Se on jokapaikassa — ja ei missään.

Ja jos kulkisimme ijankaikkisesti, emme etenisi sen enempää.

Tieto ijankaikkisuudesta, rajattomuudesta, väsyttää, huumaa, hurmaa. Tuntee olevansa yhtä äärettömyyden kanssa — maailman keskus. Tuntee itsensä vähäpätöiseksi mutta samalla välttämättömäksi rajattomuuden osaksi...

Matkaamme edelleen, kunnes ajasta, jonka varasimme, ei ole sekuntiakaan jällellä. Aina kestää avaruus. Mittaamaton on sen syli.

Maailma itsessään on jumalaa. Sen jokainen atoomi on itsessään äärettömyys, rajattomuus.

Avaruuden rajoja emme ole löytäneet.

Palaamme jälleen maan päälle. Jos menomatkamme kesti-kin kauan, on paluunne pikainen. Palaamme ajatuksen nopeudella.

Tuossa tuckiossa olemme istumassa vuoren kukkulalla, josta lähdimme retkellemme.

Koko kulunut aika tuntuu meistä sadulta, unelmalta.

Me ajatuksissamme sivelemme otsaamme, huokasemme, katsoimme taivaalle ja palaamme jokapäiväisiin, raskaisiin arkihuoliin.

Mutta mieleemme jää kummallinen tunne, aavistus ijankaikkisen, äärettömän, kaikkialla olevan aineen läsnäolosta.

Raskaana painaa meitä tuo tieto. Sillä vaivattuina, kurjina ihmisinä me toivoisimme että elämä, aine, ei olisi ikuista, että aine ja me mukana kerran vielä olemattomiin häviäisimme.

Meidän silmämme näkevät vaan rajotetun määrän. Ja meidän järkemme tajuaa vaan sen minkä silmämme näkevät.

Ja me ihmiset! Toiset vielä meistäkin ovat orjia, tietämättömiä kurjia orjalapsia.

Kurja on elämän kuva. Itkeä sille ansaitsisi.

Martin Mattila.

